

Reflektert om fokusgrupper

Kirsti Malterud
**Fokusgrupper som forskningsmetode
 for medisin og helsefag**
 164 s. Oslo: Universitetsforlaget, 2012.
 Pris NOK 299
 ISBN 978-82-15-02046-4

Kirsti Malterud følger opp med nok en metodebok. I denne boken konsentrerer hun seg om én bestemt kvalitativ metode, nemlig fokusgruppeintervju.

Boken er delt i fem deler og inneholder til sammen 23 kapitler. Den første delen handler om gruppediskusjoner som kilde til ny kunnskap, og deretter forskningsprosessens faser, fra forberedelser, via gjennomføring, til bearbeiding. I den siste delen diskuterer forfatteren muligheter og utfordringer ved fokusgruppe som forskningsmetode.

Et poeng som går igjen er betydningen av forskerens evne til refleksjon, noe som er en betingelse for vitenskapelighet. Det er også det som kjennetegner denne boken. Den fremstår som overbevisende fordi det forfatteren skriver om, er grunnet i egen erfaring med gjennomføring av mange fokusgruppeprosjekter. Hun gir en rekke veloverveide og nyttige råd. Samtidig er det en bok med perspektivrikdom og teoretisk tyngde.

Forfatteren gir en bred og nyansert innføring i bruk av fokusgrupper som forskningsstrategi. Fokusgrupper er en selvstendig og frittstående forskningsmetode. Metoden er en fremgangsmåte for utforskning, for å åpne nye dører og utvikle nye problemstillinger, og den kan gi grunnlag for videre studier. Fokusgrupper er ikke først og fremst en arena for konsensus og beslutninger, tvert imot er press om konsensus en fare, hevder hun. Mulighetene og utfordringene ligger i at moderator (lederen og forskeren) legger til rette for gode gruppediskusjoner. Virkemidlet er interaksjon mellom deltakerne for å belyse problemstillingen så nyansert som mulig. Forfatteren diskuterer likhet og ulikhet i sammensetningen av grupper. Kontroversielle temaer må behandles med omhu, og det er viktig å ha et blikk for forskjeller i makt. Å velge fokusgruppe som forskningsmetode krever altså noe mer enn å samle folk i grupper. Hun skriver om betydningen av fleksibilitet i intervjuet for å få frem konkrete og varierte historier fra folks hverdagsliv. Moderatorkompetansen består av både solid kunnskap om feltet som studeres, og forståelse for gruppedynamiske prosesser.

Malterud behandler også temaet intervjuguide på en overbevisende måte. Budskapet om å følge prosessen i gruppen mer enn å klamre seg til en velutviklet og detaljert intervjuguide, begrunner hun blant annet med at viktig kunnskap kan finnes andre og flere steder enn man på forhånd trodde. Dette er en dimensjon ved forskerrollen som handler om å være fleksibel og åpen uten at det betyr at man ikke skal forberede seg godt og være strukturert. Et annet interessant poeng som jeg merket meg, var knyttet til analyse av de transkriberte dataene. Hun anbefaler å ha en gjennomarbeidet strategi for analyse slik at resultatkapitlet fremstår som en analytisk tekst. Hennes poeng om at bruk av sitater kan gi inntrykk av en ufullstendig analyse, er relevant. Betydningen av å ha et teoretisk perspektiv kan bidra til å forankre og fordype analysen og dermed resultatene.

Jeg liker godt det forfatteren skriver om etiske overveielser. Ved å vise til kilder som Arne Johan Vetlesen og Marily Guillemain, velger hun å fremstille sider ved forskningsetikken som den formalistiske forskningsetikken ikke dekker. Dette er bra og et tema som fortjener mer plass.

Et pedagogisk grep forfatteren tar innledningsvis, er å introdusere et forskningsprosjekt om alkohol i allmennpraksis som er tenkt

som et gjennomgående eksempel i hele boken. Jeg tenkte at det var et godt grep. Prosjektet nevnes flere ganger, men det fremheves ikke på den måten som det innledningsvis ble informert om.

Den lille, men rike boken inneholder 164 sider og svært mange kapitler, noe som innebærer at noen kapitler blir vel korte. Trolig er hensikten å peke på viktige temaer. Dette går noen ganger på bekostning av dybdefokus, selv om gode referanselister på slutten av hvert kapittel er hjelpsomt.

Dette er en velstrukturert og fin bok som bidrar til å skape kunnskap om fokusgruppeintervju som en av våre kvalitative forskningsmetoder. I denne boken, som i den forrige, understreker forfatteren at kvalitativ forskning er noe som må læres, det er ikke en allmennkunnskap slik noen kanskje tror. Boken er godt skrevet og vil være av interesse for helsefagforskere, enten de er nybegynnere eller erfarne.

Marit Helene Hem

Senter for medisinsk etikk
 Institutt for helse og samfunn
 Universitetet i Oslo

Stol på egne krefter

Tove Seljeskog
Til Berlin for å sprengre grenser
 140 s. Haugesund: Alpha Forlag, 2012.
 Pris NOK 270
 ISBN 978-82-93082-71-2

Tove Seljeskog er allmennlege og forfatter. Hun har tidligere utgitt to bøker med personlige erfaringer fra å leve med akutt intermitterende porfyri (1). For tiden arbeider hun med forbyggende helsearbeid blant barn og unge. I dette arbeidet møter hun ungdom med ulike utfordringer, som kroniske somatiske sykdommer og følelsesmessige vansker. Vi kan tenke oss at dette er bakgrunnen for at hun har skrevet en ungdomsbok om det å utfordre seg selv og klare seg på tross av problemene.

Det handler om tre venninner i videregående skole. Den ene har diabetes, den andre er nyoperert for ulcerøs kolitt med utlagt tarm, og den tredje er en engstelig jente som redd for å ta heis og for å fly. De bestemmer seg for å reise sammen en uke til Berlin, for å «sprengre grenser». Med det mener de at de vil vise at de mestrer de ulike utfordringene sykdommene og vanskene deres gir dem, bl.a. å måle blodsukker og sette insulin i full offentlighet, bade i badebasseng med pose på magen og ta heis. For å klare dette må de våge å vise omverdenen hva de sliter med, og ikke holde vanskelighetene skjult slik de hittil har gjort.

Boken er lettlest og gir mye informasjon, både om sykdommene og om Berlin, i tillegg til hovedbudskapet: at man er «tøffere enn toget» når man våger å stole på egne krefter. Den gir innsikt som kan være nyttig – både for ungdom med helseutfordringer og for unge mennesker i sin alminnelighet. Dessverre skjemmes den noe av inkonsekvenser i språk, bøyninger og tegnssetting. Forfatteren anbefales derfor å søke hjelp til språkvask ved eventuelle senere utgivelser.

Marit Hafting

BUP Voss
 Voss sjukehus

Litteratur

1. Hjort PF. På lag med sykdommen. Anmeldelse av: Seljeskog T. Å leve med akutt intermitterende porfyri. Tidsskr Nor Lægeforen 2009; 129: 1494.